

قصره دار

تبرستان

www.tabarestan.info

مجموعه شعر مازندرانی
احمد غفاری

تبرستان
www.tabarestan.info

پیر ما گفت

خطا

بر قلم صنّع نرفت

«حافظ»

تبرستان

www.tabarestan.info

تبرستان
www.tabarestan.info

هره‌دار

مجموعه شعر مازندرانی
(دفتر دوم)

احمد غفاری

انتشارات شلفین

هره‌دار

احمد غفاری

تبرستان
www.tabarestan.info

انتشارات شلفین

حروفچین : سمیه السادات خاتمی

طرح روی جلد : طرح و نشر بابل

تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: نخست ۱۳۸۹

شابک: ۹۶۴-۸۷۲۴-۲۲-۹

غفاری، احمد ۱۳۳۵-

هره‌دار / [سروده]: احمد غفاری. - ساری: نشر شلفین، ۱۳۸۹.

۱۴۰ص. : مصور: جدول.

واژه‌نامه: ص. ۱۲۳-۱۳۹

I.S.B.N. : 964-8724-22-9

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا (فهرست‌نویسی پیش از انتشار)-

۱. شعر فارسی- قرن ۲۰۱۴. شعر مازندرانی- قرن ۱۴. الف. عنوان.

۶۲/ افا

PIR ۸۲۸۵ / غ۳

مازندران - ساری.

تلفن: ۰۱۵۱-۲۲۲۱۰۰۴ - ۰۹۱۱۹۵۱۰۹۲۲ صندوق پستی:

in@shelfin.com

www.shelfin.com

در این شهر

شیرخواره‌ای را می‌شناسم که از کهکشانش شیر نمی‌نوشد.
و پسری که با پدر به پارک نمی‌رود.

در این شهر

دختری را می‌شناسم که سر سفره‌ی عقد لباس سپیدی به تن
نمی‌کند.

در این شهر...

به « مرکز نگهداری معلولین زنده‌یاد نوشیروانی بابل »

نشانه‌های آوایی

فارسی	لاتین	فارسی	لاتین
ر	r	اُ	o
ژ	ž	ای - ی	i
ش	š	اِ	e
غ، ق	q	همزه	'
ف	f	واک‌های خنثی (میان آ و ا)	ð
ک	k	ب	b
گ	g	پ	p
ل	l	ت - ط	t
م	m	ث - س - ص	s
ن	n	ج	j
واو (و)	v	چ	č
ی	y	ح - ه	h
آ	ā	خ	x
اَ	a	د	d
او	u	ذ، ز، ض، ظ	z

پیش‌گفتار

« معمولاً در کشورهایی که مبانی فرهنگی و فکری‌شان با تکنولوژی مدرن سازگار نیست یا با آن کشمکش است توسعه‌ی صنعتی به شکل مونتاژ متجلی می‌شود. اندیشه‌های مدرن نیز با ورود به این کشورها شخصیت‌های مونتاژ می‌سازد. یعنی ورود اندیشه و افکاری نو و مدرن به کالبد شخصیتی اقتدارگرا، همان‌طور که تکنولوژی نوین خواستار جامعه‌ی نوین است افکار نو هم‌خواهان شخصیتی نو می‌باشد.»^۱

بعد از قاجار دولت‌مردان بر این باور بودند که باید با سنت‌ها مبارزه کرد تا توسعه به وجود آید زیرا که مدرنیته توسعه‌بخش است، غافل از اینکه هیچ شاخه‌ای بدون ریشه نمی‌روید.

مازندران جزیی از ایران بزرگ است که در حال زایمان مدرنیته می‌باشد و هیچ زایمانی بدون درد امکان‌پذیر نیست.

۱ - ماهنامه کلاک، ش ۱۵۱، ص ۲۴

ورود تکنولوژی نوین در سال‌های اخیر و ورود ماشین‌آلات به چرخه‌ی کشاورزی استان سبب کم‌رنگ و بیرنگ شدن آیین‌ها و واژه‌هایی شد که برگشت آنها غیرممکن است. در هر روستایی که ماشین در حرکت است فرهنگ‌ها زیر چرخ‌هایش له می‌شوند. تراکتور که می‌آید اسب بار سفر می‌بندد و ده‌ها واژه سوار بر اسب می‌روند. مانند پالون، زین، بارپن کشی، اسب نیال، رونکی، اوسار، توره، خرجین و....

نسل ما، نسل هزینه‌پردازی است که شاید بتواند جز تماشا کردن کار دیگری انجام دهد و آن حفظ واژه‌هایی است که چون برگ‌های پاییزی در حال ریزشند. بیرون آوردن کوزه‌ها از دل خاک و نگهداری آنها در موزه‌ها بیانگر این مطلب است که کشورها به خود می‌بالند قدمتی چند هزار ساله دارند.

هر دفتر شعر بومی می‌تواند چونان موزه‌ای واژه‌ها را در خود محافظت کند و باعث شود تا آداب و رسوم و گویش نیاکان ما به فراموشی سپرده نشود، خرده فرهنگ‌ها حفظ شود تا نسل‌های آینده بدانند که گذشتگان شان دغدغه‌ی هویت داشتند.

در پایان از زحمات دوستان بزرگوارم آقایان عیسا کیانی
حاجی و یوسف الهی صمیمانه قدردانی می کنم

احمد غفاری

تبرستان

www.tabarestan.info

تبرستان

www.tabarestan.info

تبرستان
www.tabarestan.info

دفتر اول

تبرستان
www.tabarestan.info

تبرستان
www.tabarestan.info

asðl	عسِل
sāb - karešð	صاب کارشه
mðzzire bimðz kangðli	مزیر بی مز کنگلی
demāe bðlðnnð ruz	دمائه پلنّ روز.
	◇◇◇
عسل / سهم کار فرماست / کارگر بی مزد زنبور / روز بلند	ار دیبهشت.

تبرستان
www.tabarestan.info

xun bə dəlɪmɪ

خون به دلِ مه

xun nənɪyɪ jur

خون - ننه‌ی جور

čəlɪ - šu aɣə bi

چله - شو اگه بی

ame lətkaye dār nuj zannɪ

امه لتکای دار نوج زنه.

◆◆◆

دلم خون است / مانند هندوانه / شب یلدا اگر بیایی / درخت

باغچه‌ی ما جوانه می‌زند.

تبرستان
www.tabarestan.info

maqðz - ā kangðli

مغز - آ، کنگلی

hardð par zannðnð

هرد پر زننه

kangðli tatiye bālā ništð

کنگلی تتی بالا نیشته

maqðz guyi

مغز گویی.

◆◆◆

زنبور و مگس / هر دو پر می زنند / زنبور روی شکوفه ی گل
می نشیند / مگس روی مدفوع گاو.

تبرستان

www.tabarestan.info

نا تومّه ته کلکِ پشت هاکنم

nā tummð te kalðkkð pðšt hākðnðm

nā te paččimmð ru

نا ته پچیم رو

کمین آسمون خدا ته سر در؟

kðmin āsðmune xðdā te sar darð

«کریستف کلمب» اگه زنه بوه

keristof - kolom agð zðnnð bave

nattunnð tðrð sar dakðfe

نتونه تیر سر دکفه.

◇◇◇

نه می توانم از تو دست بکشم / و نه می توانم به تو نزدیک

شوم / کدام سرزمینی تو؟ / «کریستف کلمب» اگر زنده شود /

نمی تواند تو را کشف کند.

eftāb

اِفْتاب

narssi/binješə

نرستی بینجش

yā/sərpīše/sīrd/əvase?

یا سر پیش شیر لواس؟

آفتوبه کنگ - سر - سما کنه

āftubə/kəngə - sar - səmā/kənnə

گردن - تو زنه اِفْتاب گردون.

gərdən - tu/zannə/əftābgərdun

دماوندن گوشت او بونه.

dəməvāne/tane /gušt/ou/bun ə

◆◆◆

اِفْتاب/ برای شالی های نارس طلوع می کند/ یا برای رخت های

خیس حیاط/ آفتابه خوشحال/ و اِفْتاب گردان عصبانی/ برف

دماوند آب می شود.

تبرستان
www.tabarestan.info

šam bakðsi kauk

شم بکشی کئوک

تل گلام دارنه

talð gðlām dār nð

pirð - kijā talð mðrām

پیر - کیجا، تل مرام

bðlñnð - tim

بلن - تیم

timjāre dðlð sar nakðsðnð

تیم جار دله سر نکشینه.

◆◆◆

کاهوی مسن / برگ تلخی دارد / و پیر دختر اخلاقی تند / بذر

بلند شالی / داخل خزانه خوشه نمی بندد.

dðryuye u šurð

دریوی او شور

rāxðnðyð u širin

راخنه‌ی او شیرین

māhi rð bavīn

ماهی رِ بَوین

هم دریوی و سّه دِم تکوم دنه

ham dðryuye vðsse dðm tðkum denð

ham rāxðnðyðssð

هم رخنه‌ی س

sallik

سالیک

vðne dðvā.

ونه دوا.

◇◇◇

آب دریا شور / آب رودخانه شیرین / ماهی را ببین / هم برای

دریا دُم تکان می‌دهد / هم برای رودخانه / دوایش تور

ماهی‌گیری ست.

تبرستان
www.tabarestan.info

dunðye dðl larzðnā

دونه‌ی دل لرزنا

ĉðpāe xāye

چپائه خایه

qalbāl

غلبال

haĉĉi tðkum xðrnð baxðre . هچّی تکوم خرنه بخره.

◇◇◇

دل برنج می‌لرزد / و بیضه‌ی نیم‌دانه / غربال / هرچقدر دلش

می‌خواهد تکان بخورد.

گوبنه ر بنوئه مجش ونه

gu - bənd rə bəndue məjdəs vend

xənd rə bəbāe dəs dəs

خنه ر ببائه ایشش

pələ həcči tisā bue

پلا هجّی تیسا بوئه

ننائه لچر - دس ونه خرش.

nəndāe lačere das vend xdrəs

☆☆☆

زیبایی گاوداری به راه رفتن گاو نر می باشد/ وگرمای خانه

به نگاه پر مهر پدر/ پلو هر چقدر خالی باشد/ چرک دست

مادر خورششت آن.

تبرستان
www.tabarestan.info

کالِ موسِ داهونِ شیرِ بهِ کَنّه

kāl̄ - muse dāhun šire beh kənnəh

kəcc̄ - mā biamu

کچّه ما بيمُو

həlā

هلا

anjil nayyə

انجيل نيّه.

◆◆◆

انجیر کال دهانش بوی شیر می دهد / شهریور آمد / هنوز /
انجیر نشده است.

تبرستان
www.tabarestan.info

napəja bākkəle rə munnī	نیجا باکله رمونئی
harə māe bə l - bə l rə	هر مائه بلبل ر
mərrə tu girnə tə nī	مر تو گیرنه ته نی
ytā huz xāmmə	یتا حوض خوامه
še lingə - pe rə bašurəm	شه لینگ - په ر بشورم.
	☆☆☆

به باقلای دیرپز شبیه هستی / به بلبل مهر ماه / اگر نیایی تب
می کنم / حوضی می خواهم / پاشویه کنم.

تبرستان

www.tabarestan.info

نشا بمو تیم، تیم جارّ کونه

nðšā bðmu tim tim - jārð kunnd

نومزه ارزونی وچه، پرآمارّ

numzð arzuni vačð pðrā - mārðð

dāre aqðl narðsðnd

دار عقل نرسنه

čðlmð rð gad kðnnð

چلمه رِ گد کنه

tur - dassð bund

تور- دسته بونه.

✧✧✧

نشاء شالی به خزانه احتیاجی ندارد/ و فرزند بالغ به پدر و

مادر/ درخت بی عقل/ شاخه را بزرگ می کند/ دسته ی تبر

می شود.

«ما» شه سو ر کجه گیرنه چه دونه
mā še su rə kəjd girnd çe - dunnə

دریوی کلاک
dəryuye kəllək

چه دونه چشی سه میرنه چاگه سر

če - dunnə cəšisse mirnd cəkksar

پاپلی
pəpəli

حناون شوئه تش وش ر چونه

hənā vannə - šue tašəvašə rə cunnə

غرصه خر مه هچی ندومه اس

qərsə xərmə hačci nādumməsse

جان خدا ر وینی
janə xədā rə vinni

دونسته اما ندومی
dunəssə əmā nadummi

جنم ر کونسته؟
jannəm rə kunəssə?

◆◆◆

ماه نمی داند نورش را از کجا می گیرد / موج دریا / نمی داند

چرا در ساحل جان می سپارد / پروانه / نمی داند چرا قرارش

به تاراج می رود در حنابندانی سرخ / من برای همه ی

نادانسته‌ها غمگینم / خدا را می‌بینی / می‌دانست که ما
نمی‌دانیم / جهنم را چرا آفرید؟

تبرستان
www.tabarestan.info

تبرستان
www.tabarestan.info

kðres hakðnnð dðl rð tã bi

كرس هاكنه دل ر تا بي

kund cðl - cðlã

كونه چلچلا

bðru kðli bðsãz

برو كلي بساز

me cãjð bðn

مه چاج بن.

◆◆◆

محبوس كردم دلم را تا بيبي / پرستوي پارساله / بيا لانه

بساز / زيرسقف خانه ي من.

تبرستان
www.tabarestan.info

چن تا تله بونه کيجائون اِتا پشته می؟

čantā talð bund kijāune attā pðštð mi

tikkā

تیکّا

yttā asbð dðme pðšti

یتّا اسبه دمِ پشته

talð kafðnð

تله کفنه.

◆◆◆

دخترها، با این همه مو، چند تا تله درست می‌کنند؟/ توکا/ با

یک موی دمِ اسب/ به تله می‌افتد.

māhigir تیرستان ماهی گیر
d̄əl r̄ə zān̄d̄ d̄əryuye dim دل ر زنه دریوی دیم
(č̄amxāl̄d̄) «چمخاله»
š̄a x̄d̄ r̄ə piš - piš barut̄d̄ شه خد ر پیش پیش بروته
sammāk سماک
k̄əllāk n̄d̄šnās̄d̄n̄d̄ کلاک نشناسنه
◇◇◇
ماهی گیر / دل به دریا می زند / چمخاله / خودش را پیش فروش
کرده است / سماک / موج نمی شناسه.

dðmāvanne ku agð	دماونّ کو اگه
amð miun jðdāi dðmmade	امه میون جدایی دمّده
qðrsð nārmð	غرصه نارمه
(āraš) bumð	«آرش» بومه
yðttā tir	یتّا تیر
yðttā kamun	یتّا کمون.
	◇◇◇

کوه دماوند اگر / میان مان فاصله بیاندازد / غمی نیست / آرش
می شوم / تیری / کمانی.

نگوییم «شالی کار»

بگوییم «برنج کار» که رنج می‌کارد

تربیب^۱ - آ، پخ‌دوا^۲، اوره^۳ - آ، زمیل

tərib - ā pəxdəvā urə - ā zammil

بیه و نه خرد - آ خراک bayyə vəne xərd - ā xəṛāk

چور - آ وازمر ندارنه ونه پخ بیارده دل

čur - ā vāzmer nədārənə vəne pəx biyārdə dəl

dim zardā tan sard

دیم زرد آ تن سرد.

unə - mā

اونه - ما

borje šiš rə barutə

برج شیش ر بروته

پارسالِ گرو بشته ریشِ رِ بروته

pārsāle gṛu bešt̪ riš̪ r̪ barut̪

ling̪ - šas r̪ ou varnā

لینگ - شص رِ او ورنّا

attā prik xun r̪ kannu

اتّا پریک خونِ رِ کَنُو.

فسفات و پتاس و اوره و زنبیل / شده خورد و خوراکش / دل

بیمارش علف هرز ندارد / صورتش زرد و تنش سرد / اسفند

ماه / شهریورش را فروخت / اعتبار و شخصیتش

راکه پارسال به گرو گذاشته بود را همچنین / شصت پایش

در آب چرکی می شود / خون اندکش را زالو می مکد.

مه دل، سبز کرم شام بیّه

mð dðl sabzð kðrme šām bayyð

تن گوشت، ساقه - خوار چاشت

tane gušt sāqð - xāre čāšt

tð burdi

ته بوردی

gðrððn - quš hākðrðð mðrð گردن - قوش، ها کرده میر

دوازده پله ای سلیمانی - دره، خوانه

dðvāzza pðllðye sðlaymāni - darð xānð

tðrkðmune gadd - kumbā ترکمون گد - کومبا.

◆◆◆

دلم شام کرم برگ خوار شد / گوشت تنم ناهار کرم

ساقه خوار / تو رفتی / سرافکنده شدم / داس سلیمانی دوازده

پله می خواهد / کمباین ترکمنی برای خرمنکوبی.

تبرستان
www.tabarestan.info

ɒftābe paččim rð gu demmð افتاب پچیم ر گو دمّه

surð - dār serð - su bavve سورِ دار، سیرِ - سو بَوّه.

dðvārð - nuj rð ou demmð دواره - نوچ ر او دمّه

miškā serð - ju bavve میشکا، سیرِ - جو بَوّه.

پئییزِ بچا - کلش، دار گلامشه

paeize bðčā - kðlðš dār - gðlāmešð

من - آ، سور - آ، میشکا دمائه وچومی.

mðn - ā sur - ā miškā demāe vačumi

◇◇◇

پرچین آفتاب را خراب می‌کنم/ تا درخت سرو از نور

خورشید سیر شود/ شالی‌زار درو شده را آبیاری می‌کنم که

خوشه‌های دوباره برویاند/ تا گنجشک از دانه سیر

شود/سرفه‌ی سرد پاییز مخصوص برگ درخت است/ من،

سرو، گنجشک، فرزندان اردیبهشتیم.

تبرستان
www.tabarestan.info

sāmund sare vās baymð سامون سر واش بيمه
invar tās اينور تاش
onvar tās أنور تاش
dðl bayyð qās - qās دل بيه قاش - قاش.
◇◇◇
علف مرز مشترک شدم(در شالیزار)/ این طرف تراشیدن /
آن طرف تراشیدن / دل شد، شرحه شرحه.

تبرستان
www.tabarestan.info

kəjdə šund anne qəšangəmə کچه شونه انه قشنگ «ما»
šū - sari شو سری
tənāri تناری
یتا زمیل استاره ونه پشت پنا.

yttā zammil əssārə vəne pəštə - pənā

◆◆◆

ماه به این زیبایی کجا می رود / شب هنگام / تنها / زنبیلی پر
از ستاره پشت و پناهنش.

ورف - روز تیکا مشت چنک داشته

varfθ - ruze tikkā maštθ čθnθk dāštθ

«اورنج» کاری^۱ دله روش کشیه

ourθnj kārie dθlθ ruš kašie

mār - kθrk činnθkā rθ duš

مار کرک چینکا ر دوش

tirāre das čax gitθ

تیرار دس چخ گیته

uššθme sθfrθ vā

اوشم سفره وا

jinnθkā

جین کا

vθrzāe pali čakkθ jam kθrdθ

ورزائه پلی چک جم کرده

θsā

اسا

۱- نوعی ماهی.

۲- رودخانه‌ای است از توابع شهرستان بابل.

tirār mārddəye hācčīn bayyḏ تیرار، مرده‌ی هاچین بیّه

kḏlume halḏb rḏ vā bavḏrdḏ کلوم حلب ر وا بوردّه

ترش - انار، بالا کلسی نیشته شیر انار خنّه زنّه

tḏrš - ḏnār bālā - kalḏsi ništḏ šir - ḏnārḏ xannḏ zannḏ

«ای چپون گنه مه دو ترش نیه»

(ay čappun gḏnḏ me du tḏrš nie)

ونه راسّ حرف کنه نصیب بیّه؟

vḏne rāss - harf kḏne nasib bayyḏ

توکای روز برفی شکمی سیر داشت/ رود «کاری» پراز

ماهی «اورنج» بود/ جوجه‌ها روی دوش مادر بازی

می‌کردند/ درخت توت دست و دل باز بود/ و کرم ابریشم

سفره‌اش باز/ گوساله‌ی نر پیش «ورزا» پا دراز نمی‌کرد/

حالا/ درخت توت/ چوب قبرهای قبرستان شد/ سربندی

طویله را باد برد/ انار ترش عزیز شد و به انار شیرین

پوزخندی می‌زند/ با این حال «چوپان می‌گوید دوغم ترش

نیست»/ حرف راستش نصیب چه کسی می‌شود؟

te bɒrfɒ

ته برفه

talɒ - šis

تله شیش

te mi

ته می

talɒ - tā

تله تا

یتا میس چپا پستی تله نکمه.

yttā mis čɒpāe pɒšti talɒ nakɒfɒmɒ

◆◆◆

ابروی تو / چوب تله / و موهایت / نخ تله / با اندکی محبت در

دام نمی افتم.

تبرستان
www.tabarestan.info

گوش ماهی جه مه دل درد گوش هاکن

guš - māhi jə me dəle dardə guš hakən

kəlləkə jur

کلاک جور

əšgirnə me dəl

اشگیرنه مه دل

yād iyārmə tərə

یاد ایارمه تره.

◆◆◆

دردِ دلم را از گوش ماهی‌های ساحل گوش کن / چونان موج

/می‌شکند دلم / به یادت که می‌افتم.

عالم جارّ و نّ کلی بِن یتِه شه سر

ālθmθ - jārrθ vannθ - kθli bθnaytθ šesar

θftāb

اِفْتاب

bθnue pθštθ garm kθnnθ

بنوئه پشت گرم کَنّه

θzāl

اِزال

ālθm rθ yksar šund

عالم رِ یکسر شونه

maqθz

مغز

گویی تپه‌ی بالا دس چگّه زنّه.

guyi - tappθye bālā das - čakkθ zannθ

◇◇◇

شالیزار درو شده پر از تار عنکبوت شده است در صبحی پر
از شبنم / خورشید / پشت گاو نر را گرم می‌کند / گاو آهن /
خاک شالیزار را زیر و رو / مگس / روی تپاله‌ی گاو شادی
می‌کند.

تبرستان
www.tabarestan.info

siu avre āsǝmunā	سیو اورِ آسمون - آ
dǝryuye gatǝ dǝl	دریوی گته دل
dǝmāe bǝlǝnnǝ vās - ā	دمائه بلنِ واش - آ
vārǝše vel - xarj	وارشِ ول - خرجی
ǝftāb agǝ xessǝt hakǝrǝdbu	افتاب اگه خستت هاگرد بو
	دماون کو ونسته قنوت نشیه.

dǝmāvannǝku vǝnesse qǝnut našie

✧✧✧

ابر سیاه آسمان / دل بزرگ دریا / علف بلند اردیبهشت / باران
دست و دل باز / آفتاب اگر خسیس بود / دماوند برایش به
قنوت نمی ایستاد.

لیسک
کاتی کنه گزنا ر
پرتقال دیمّ خش دنه
چلمه‌ی سر

lisðk
kāti kðnnð gaznā rð
pðrtðqāle dīmð xðš dend
čðlmðyd sar

زرد بونه، پیسنه، خش - هدا پرتقال.

zard bunð pisðnð xðš - hðdā pðrtqāl

☆☆☆

حلزون / گزنه را نردبام می‌کنه / و به صورت پرتقال بوسه
می‌زند / روی شاخه / زرد می‌شود، می‌پوسد، پرتقالی که
بوسیده شد.

تبرستان
www.tabarestan.info

vōrzāe šuns taš hāyre ورزائه شونس تش هایره
tā qəṭt dārṁṁ šunṁ ḍzāl تا، قت دارنه شونه ازال
badṁ qəṭt بعدِ قت
قصاب ونه گردنّ اینگرنه مِدال.

qəṣṣāb vəne gərdṁne ingərdṁ mḍdāl

☆☆☆

شانس گاو نر آتش بگیرد/ تا زور دارد برای شیار زمین
استفاده می‌شود/ پیر و ناتوان که شد/ قصاب به گردنش کارد
می‌گذارد.

xale sāl̄le xu vinn̄dss̄d̄m̄d̄ خله سالّ خو وئیستمه

من بیما، ننا، مادکتی شوئه داروک، ببائه گو ازال
m̄d̄n̄ bimā n̄d̄nā mādak̄d̄ti - š̄ue dārvak b̄d̄bāe gu - d̄zāl̄

t̄d̄nāri jam bayȳd̄ n̄d̄nā تناری جم بیّه ننا

ازال تسک آجول ببائه دس دیّه

d̄zāl̄e task - ā - jul b̄d̄bāe das dayȳd̄

d̄d̄nyā r̄d̄ jul bayt̄d̄ burd̄d̄ دنیا ر جول بیته بورده

«ما» همسایه‌ی روجین پشت ها کرده

mā h̄d̄msāȳye rujn̄n̄d̄ p̄d̄št̄ hāk̄d̄rd̄d̄

من بمونسما داروک

mðn bamunessðmā dārvak

امه شب چره

ame šab - čarð

«درون کومه‌ی تاریک»

(darune kumðye tārīk)

وارش خونش هسا

vārðše xunðš hassā

غرصه‌ی همسایه

qðrsðye hðmsāyð

◇◇◇

خواب سال‌های دور را می‌دیدم / من بودم، مادر، مهتاب و

داروگ، گاوآهن پدر / مادر، در رخت تنهایی‌اش مچاله شد /

پدر دنیا را سخت گرفت و رفت / ماه به دریچه همسایه پشت

کرد / من ماندم و داروگ / خوراک شب‌زنده‌داری

هامان / «درون کومه‌ی تاریک» / سرود باران هست و / غم

همسایه.

هَرِمَا بَلْبِل تِه وَسَّه خُونِه

harð - māð bəl - bəl te vðsse xunnð

کَالِ فَرْمُونِ چَش پَت بِيَه

anjil

انجيل

dāhun - vðlār bðmu

داهون ولار بمو

nðxāni bi

نخانی بی؟

◆◆◆

بَلْبِلِ مَهْرَمَاهِ بَرَايِ تُو مِي خَوَانْدِ / خَرْمَالُوهايِ كَالِ مَنْتَظَرَنْدِ /

انجيل به دهن دره افتاد / نمی خواهی بیایی؟

تبرستان
www.tabarestan.info

lafθrθ zamine tārm	لفر زمین طارم
dārā ādθmune pθlā bund	دارا آدمون پلا بونه
lāqθrθ dāre ču	لاغر دار چو
čāqθ palvθre hθlā	چاق پلور هلا
dθnyā rθ či badi	دنیا ر چی بدی

«اسبه مرغنه سیو کرکِ بکرد»

(θsbe mθrqθnθ siyu kθrke bakθrdθ)

◆◆◆

برنج طارم زمین باتلاقی / پلوی آدم‌های پولدار می‌شود /
چوب درخت نازک در سربندی منازل / بالای تیرچوبی کلفت
قرار می‌گیرد / دنیا را چه دیدی / تخم‌مرغ سفید زاده ی مرغ
سیاه است.

te c̄d̄s̄ paččim

ته چش پچیم

te c̄d̄s̄ lam bazzd̄ l̄tkā

ته چش لم بزّه لتکا

pačime dure l̄tkā m̄d̄r̄d̄ vennd̄

پچیم دور لتکا مِرِ وَنَه

ark̄d̄ - māe s̄d̄rx̄d̄ d̄d̄l̄d̄m̄d̄

ارک - مائه سرخ دلِم.

◇◇◇

دور چشمانت پرچین / دور چشمانت محصور با پشته‌های

خار چون جالیزی / در آرزوی پرچین چشمانت هستم /

سینه سرخ فروردینم.

تبرستان
www.tabarestan.info

جین کائە شاخ داغ هاگردنه

jinnðkæ sãxxð dāq hākðrdðnð

لیسک

lisðk

گوازالِ بالا دس کمر بزّو

gu - ðzāle bālā dassð kamðr bazzu

sisāk

سی ساک

xðšāli bðnð namðjðnð

خشالی بنه نمجنه.

✧✧✧

شاخ گوساله‌ی نر را سوزاندند / حلزون / بالای گاواهن دست

به کمر ایستاد / مرغ شاخدار / از خوشحالی روی زمین بند

نمی‌شود.

تبرستان
www.tabarestan.info

دفتر دوم

تبرستان
www.tabarestan.info

مه ورته سینه سو کئی همیشه
مر ته لینگ لو کنی همیشه
پسو ها کرده دل دارمبه تسّه
مه خور ته چکو کئی همیشه

me var t̄d̄ sind̄ - su k̄d̄nni hamiš̄d̄
m̄dr̄d̄ t̄d̄ linḡd̄ - lu k̄d̄nni hamiš̄d̄
p̄dsu hāk̄dr̄d̄ d̄d̄l dār̄d̄mb̄d̄ tesse
me xu r̄d̄ t̄d̄ čaku k̄d̄nni hamiš̄d̄

به سمت من سینه خیز می آیی همیشه
همیشه لگد مال می کنی مرا
دلی آماده ی کِشت محبت دارم
خوابم را همیشه آشفته می کنی

تبرستان
www.tabarestan.info

نالش بزوئه دل بی خو بهیّه
بهار ورف واری او بهیّه
مه دل خون برارون ناره کته
غم - آ غرصه ونه کتو بهیّه

nālđš bazzue - dđl bi - xu bahiy đ
bđhāre varfe vāri ou bahiy đ
me/d đl xun đ bđrārūn nārđ kđnnđ
qam - ā qđrsđ vđne kannu bahiy đ

☆☆☆

بی خواب شد دل نالان من
مثل برف بهاری آب می شود
دلم خون است، برادران زاری می کنند
زالو شد غم و غصه برایش

تبرستان
www.tabarestan.info

بهارِ ما سبز - قوا بیارده
وائه خونش بینج سما بیارده
کونه خلال رِ پشت - رو هاکنیم
بینج قوشه نوم خِدا^۱ بیارده

bəhārə - mā sabzə qəvā biyārdə

vāe xundš binjə səmə biyārdə

kund - xəlāl rə pəšt - ru həkənim

binjə - qušə nume xəddā biyārdə

◇◇◇

بهار با خودش پوششی سبز آورد
آواز باد شالی‌ها را به رقص آورد
کیسه‌های قدیمی را زیر و رو کنیم
خوشه‌های شالی نام خدا را آورد

۱- در گذشته برای پر کردن کیسه شالی از «کیله» که برابر با ۶ کیلوگرم بود استفاده می‌کردند و اولین کیله با نام خدا شروع می‌شد.

تبرستان
www.tabarestan.info

«پچیم شیخ» وره شکار نوونه
پسر زن روز بن شی مار نوونه
زمین - آ - آسمون ر ته بدوجی
غریبه آدم برار نوونه

pačimθ - šex varθ šθkār navundθ

pθsθr - zan ruzθ bθn šimār navundθ

zamin - ā āsθmun rθ tθ baduji

qaribθ ādθme bθrār navundθ

◇◇◇

«پچیم شیخ» پسر م به درد شکار نمی خورد
عروس، اوایل زندگی مادر شوهر نمی شود
اگر زمین و آسمان را به هم بدوزی
غریبه برادر آدم نمی شود

تبرستان
www.tabarestan.info

زمسّون رِ بهار هاکنه بی‌ته
سرخ دل رِ شه یار هاکنه بی‌ته
برو غم رِ بوین مسّ نشائه
شه دل رِ تیم جار هاکنه بی‌ته

zəməssun rə bəhār hākənnə bi tə
sərx dəl - dəl rə še yār hākənnə bi tə
brə qəm rə bəvīn məssə nšāe
šə dəl rə tīm - jār hākənnə bi tə

❖❖❖

زمستان را بدون تو بهار کردم
دلِ آتش گرفته‌ام را همدم کردم
بیا غم را ببین، آماده‌ی نشاست
دور از تو دلم را خزانه‌ی غم‌ها کردم

تبرستان
www.tabarestan.info

دتا چش تا صواحی راه دارنه
کئو دل غرصه‌ی دلخواه دارنه
زون دس - آ - لینگ بشکسه امشو
گدایی خواهشی از شاه دارنه

detā c̄dš tā s̄dvāhi rāh dārnd
kaou - d̄dl q̄d̄rs̄d̄ye d̄dlxāh dārnd
z̄dvoune dass - ā - ling b̄d̄šk̄d̄ss̄d̄ am̄šu
ḡd̄d̄āi xāh̄d̄s̄i az s̄āh dārnd

◆◆◆

چشمانم تا صبح منتظر است
دل غم غم یار دارد
لکنت زبان پیدا کردم
انگار گدایی، خواهشی از شاه دارد.

به جوانان سرزمینم، که اهداف بزرگ را دنبال می کنند

تبرستان
www.tabarestan.info

ته نوج - آ، تتی - آ، چلمه‌ی ویشه
مه دل تنگه ته وسّه مٹّ ریشه
ته ارمون گد، اشش گد، لینگ شاب گد
ته افتابِ سورِ خواستی همیشه

tə nuj - ā tətī - ā čəlməye višə
me dəl tangə te vəsse məsse rišə
te armun gad əšəš gad lingə - šāb gad
tə əftāb - su rə xāssi hamišə

◇◇◇

تو، جوانه، شکوفه و شاخه‌ای هستی در جنگل
و من مانند ریشه که دلم برایت تنگ می‌شود
آرزوهایت بزرگ، نگاهت تا افق و قدم‌هایت بلند
نور خورشید را می‌خواستی، همیشه

گِلِ سِرَخِی، گلابی، شیشه شیشه
 روجین رِ اِفْتابی، شیشه شیشه
 مه دل مسّ - آ، مه دل مسّ - آ، مه دل مس
 ته انگیری، شرابی، شیشه شیشه

gəɫə - sərxi gəɫābi šišə - šišə

rujin rə ɬftābi šišə - šišə

me dəl mass - ā me dəl mass - ā me dəl mas

tə angiri šəɾābi šišə - šišə

مانند گل سرخی هستی که شیشه شیشه از تو گلاب می گیرند
 خورشیدی هستی که از دریچه عبور می کنی
 دلم مست، دلم مست و دلم مست.
 مانند انگوری هستی که شیشه، شیشه از تو شراب می گیرند

کوترمه، ارک مائه، کلی نارمه
دمائه بلبل مه، گلی نارمه
منه دل زخم لایلا دارنه امشو
فنر سومه، یتا پاپلی نارمه

kutərmə arkəməe kəli nārmə
de - məe bəl - bələməe gali nārmə
məne dəl zaxme laylā dārənə amšu
fənr - su - mə yətā pāpəli nārmə

کیوترم، فروردین آمده، لانه‌ای ندارم
بلبلم اردیبهشت آمده، حنجره‌ای ندارم
دل من غم و درد «لایلا» را دارد
نور فانوسم، پروانه‌ای ندارم

تبرستان
www.tabarestan.info

کتاب - آ، دفتر - آ، مدارِ شیش‌رنگ
منه دل خطکش - آ، پاک‌کن سّ تنگ
مِر مشق جریمه و نّه امشو
هزار تا بنویسم موچکل - آ، خچنگ

kəṭāb - ā daftər - ā mōdāde šīšrang
mənə dəl xatkaš - ā pākkonḍsse tang
mərṭ mašqe jarimḍ vennḍ amšū
həzārtā banvisəṃ mučkel - ā xččang

دلم برای کتاب، دفتر و مدارنگی‌های شش‌رنگ
و خطکش و پاک‌کن تنگ شده است
دلم می‌خواهد مشق جریمه بنویسم امشب
هزار بار بنویسم مارمولک و خرچنگ

تبرستان
www.tabarestan.info

سینه پر خون بیمه من، لیلی نئی
سازِ چپون بیمه من، لیلی نئی
سینه پر خون، سازِ چپون، بی وفا
بید مجنون بیمه من، لیلی نئی

sind pər - xun baymð mðn layli naei

sāze ĉappun baymð mðn layli naei

sind pər - xun sāze ĉappun bi - vðfā

bidð majnun baymð mðn layli naei

◇◇◇

دلم پر از خون شد، لیلا نشدی
سازِ چوپان شدم، لیلا نشدی
دلِ پر خون، سازِ چوپان، بی وفا
بید مجنون شدم، لیلا نشدی

مه سینه قفس - آ، مه دل قناری
 مه وسّه زخمِ گِل^۱، نونه کناری
 تنارِ دل دارمبا گِلِ حسرت^۲
 غم - آ غرصه رِ کته چاربی داری

me sind qafəs - ā me dəl qədnāri
 me vdsse zaxməd gəl naund kədnāri
 tənārəd - dəl dārəmbā gəle hasrət
 qam - ā qərsəd rə kənnəd čārbidāri

دلم چون قناری در قفس سینه‌ام زندانی‌ست
 برایم دردِ گلِ تمام شدنی نیست
 دلی تنها دارم، اشک دیده
 که چارواداری می‌کند غم را، غصّه را

۱- همان گل.

۲- اشک چشم.

تبرستان
www.tabarestan.info

استاره لال - آ، ما لال، آسمون لال
خرمبه حسرت پیرار - آ، پارسال
من - آ افتاب، دتا مزیر بی - مز
من - آ افتاب دتا فلک حمال

ðssārð lāl - ā mā lāl āsðmun lāl
xðrðmbð hasrðte pirār - ā pārsāl
mðn - ā ðftāb detā mðzzire bi - mðz
mðn - ā ðftāb detā falðke hðmāl

◆◆◆

ستاره لال، ماه لال، آسمان لال
افسوس پارسال و پیرارسال را می خورم
آفتاب و من دو تا کارگر بی مزد
من و آفتاب دو تا حمال برای چرخ گردون

تبرستان
www.tabarestan.info

مه دل تیکا، مه دل ایآ و کوتر
ته دل آهن، گلیله، چوب عرعَر
پر ها کرده تفنگ بی، لو زنی
ایآ پر - آ، کوتر پر - آ، تیکا پر

me dəl tikkā me dəl ayyā - vo kutar
te dəl āhen gəlilə ĉube ar - ar
pər - hākərdə - təfəng bæi lu zanni
ayā par - ā kutar par - ā tikā par

◆◆◆

دلم توکا، دلم ایآ و کبوتر
دل تو گلوله، آهن و چوب عرعَر
لگد می زنی مانند تفنگ پر (بی اعتنایی می کنی)
ایآ پر، کبوتر پر و توکا پر

گلی رِ کنگلی بزّو ته بوردی
دتا چش رِ تلی بزّو ته بوردی
منه بشکسته دل، گوشه نشینه
مه دل، ونّ کلی بزّو ته بوردی

gali rə kangəli bazzu tə burdi
detā čəš rə tali bazzu tə burdi
məne bəškəssə - dəl gušə - nəšinə
me dəl vannə - kəli bazzu tə burdi

◆◆◆

تو که رفتی زنبور گلویم را زد(بُغض کردم)
انگار تیغ داخل چشمانم فرورفت
دل شکسته ی من گوشه گیر شد
تار عنکبوت بست روی دلم، تو که رفتی

تبرستان
www.tabarestan.info

زمین - آ، آسمون ته بورِ دارنه
بهار مازرون ته بورِ دارنه
منه دل زخم تیر دارنه فراون
اینتا تیر - آ کمون ته بورِ دارنه

zamin - ā ās̄mun te bu r̄d dār̄nd
b̄dhāre māz̄drun te bu r̄d dār̄nd
m̄dne d̄l zaxme tir dār̄nd f̄drāvun
intā tir - ā - kamun te bu r̄d dār̄nd

◇◇◇

در آسمان و زمین همه جا بوی تو پیچیده است
بهارِ مازندران، بوی تو را می‌دهد
دلِ من زخم تیره‌های فراوان دارد
و این تیر و کمان بوی تو را می‌دهد

تبرستان
www.tabarestan.info

هر مائه تتی عسل نوونه
دواره نوج کر، کامل نوونه
بلن دار سر، انجیل، پجه ما
کلاج جینگ جینگ وره بلبل نوونه

harð - mǎe tət̪i asðl navuɳð

dðvǎrð - nuje kar kamðl navuɳð

bðlðnnð - dǎre sar anjil - pajð - mǎ

kðlǎj - jing - jing varð/bðl - bðl navuɳð

با شکوفه‌ی مهرماه عسل درست نمی‌شود
و از خرمن خوشه‌های دوباره روییده در شالیزار گاه بدست نمی‌آید
در گرمای تابستان که فصل پختن انجیر است، روی درخت بلند
جیرجیرک، پسررم، بلبل نمی‌شود

بهار جنگ - آ - پیئز جنگ، اونه ما جنگ
 شمه دنیای جه دل مه بیه تنگ
 بلن آسمون مال خدائه
 هواسر چالار زنتی سنگ

bəhār jang - ā pa'iz jang oundmā jang
 šəme dənnyāyəð jəð dəl me bayəð tang
 bələnnd āsəmun māle xədəe
 həvā - sar cəl - cəlā rə zannəni sang

بهارتان جنگ، پاییزتان جنگ و زمستان جنگ
 دلم تنگ است از دنیای تان
 آسمان بلند مال خداوند است
 روی هوا به چالاه سنگ می زنید

تبرستان
www.tabarestan.info

کئو دل رِ کلی کَمّه ته وسّه
برو کو رِ پلی کَمّه ته وسّه
ته سوی تاریک شوئه چراغی
شه خد رِ پاپلی کَمّه ته وسّه

kaou dəl rə kəli kəmmə te vəsse
bərū ku rə pəli kəmmə te vəsse
tə suei tārīkə šue čdrāqi
še xəd rə pāpəli kəmmə te vəsse

◇◇◇

برای تو دلم را قفل می‌زنم
اگر بیایی کوه را جابه‌جا می‌کنم
مانند چراغی هستی در شبی تاریک
خودم را برایت پروانه می‌کنم

تبرستان
www.tabarestan.info

ای مه جان دل ته ر بدین دارنه
این سرخ دل انار بچین دارنه
قلبی که ونه دله دنی بوئه عشق
این خرابه دنون بکشین دارنه

ay me jānə - dəl tə rə badiyən dārənə

in sərxd - dəl - ənār bačiyən dārənə

qalbi ke vənə dəl dani bue aşq

in xərāb - dannun bakšiyən dārənə

◇◇◇

ای دل من روی تو را باید دید
این انار با دانه‌های سرخ را باید چید
دلی که از عشق و محبت خالی باشد
مانند دندان خرابی‌ست که باید آن را از ریشه در آورد

ماهی پشتومه، میل او دارمه
کئوتن دارمبه، درد چو^۱ دارمه
گتته: «چاقو دسته ر نورینه»
من اون دستومه زخم چاقو دارمه

māhyð pðstumð mayle ou dārmð
kaou – tan dārðmbð darde ču/dāmð
gðtðnð : ((čāqu dassð rð nurinð))
mðn oun dassumð zaxme čāqu dārmð

مانند ماهی در خشکی هستم که میل به آب دارد
درد چوب دارم و تنگی کبود
می‌گفتند: «چاقو دست‌اش را نمی‌برد»
دسته‌ای هستم که زخم چاقو دارد

^۱ ماهی را برای فروش چوب می‌زنند تا به بالاترین قیمت بفروشند.

تبرستان

www.tabarestan.info

زمنه منه دل داغ هاگردی
 ته مه خنه ر بی چراغ هاگردی
 تنار چلچلا بیمه زمنه
 منه جفت دل ته تاق هاگردی

zamund mðne dðlð dāq hākðrdi
 te me xðnd rð bi çðrāq hākðrdi
 tðnārð çðl – çðlā baymð zamund
 mðne jðftð dðlð tð tāq hākðrdi

دلم را سوزاندی زمانه
 زمانه، خانه ام را بی چراغ کردی
 مانند پرستوی تنها شدم
 دل جفت مرا، تو تاق کردی

تبرستان
www.tabarestan.info

ته دسّ جا خوامه فرار هاکنم
دتا دلِ میون دیفار هاکنم
امیری بخونم صحرا به صحرا
بورم «امیر» پیش قرار هاکنم

te dass jā xāmθ fθrār hākθnθm
detā dθle miun difār hākθnθm
amiri baxunθm sahrā – bθ – sahrā
burθm amire piš qθrār/hākθnθm

از دست تو می‌خواهم فرار بکنم
میان دو تا دل‌مان دیوار بکنم
صحرا به صحرا امیری بخوانم
بروم پیش «امیر» مزدوری بکنم و زندگی

۱- امیری: مهم‌ترین آواز مازندرانی که در غرب و شرق و مرکز مازندران متداول است و اشعار آن منسوب به امیر پازواری می‌باشد.

تبرستان
www.tabarestan.info

اتی بووم ته وسّه از گذشته
این تا هم از ازل در سر نوشته
چینکا، در بیمو کچیلابِ جا
ندونه گد بَوّه کنه خرشته

ati bavðm tevðsse az gozdštð
intā ham az azðl dar sarnðveštð
činnðkā dar bðmu kðčilābe jā
nadunnð gad bavve kðne xðrðštð

کمی برایت از گذشته بگویم.

این هم از روز ازل در سرنوشتان نوشته شده است.

جوجه‌ای که از تخم بیرون می‌آید.

نمی‌داند وقتی که بزرگ می‌شود خوراک چه کسی می‌شود.

کچیک بیمه، کال - آ، اتی نرسئی
بوننه مئا خنه بیئمه برسئی
فلک ای روزگار نامناسب
دونا بیئمه منه لینگ دوستی

kəčik bimə kālā ati narssi
bunnd məllā – xəndə bayme barəssi
falək ay ruzgāre nā – monāseb
dunā baymā mənə lingə davəssi

کودک بودم، خام و نپخته
رفتم مکتب خانه رسیده شدم
فلک ای روزگار نامناسب
دانا شدم پاهایم را بستی

تبرستان
www.tabarestan.info

تش هایره ویشه که شال جای شیره
تش هایر مملکت، وشنا امیره
خنه - آ، مملکت - ویشه همه تش
تش هایره اون خنه؛ پیر، سربزیره

taš hayre višd ke sāl jāyð sirð
taš hyare mamləkdət vðšnā amirð
xðnd - ā mamlekət višd hamð taš
taš hayrð oun xðnd pir sar bðzirð

بیشه‌ای آتش بگیرد که شغال، جای شیر حکومت می‌کند.
آن مملکت آتش بگیرد که گرسنه پادشاهی می‌کند.
خانه - مملکت و بیشه همه آتش بگیرد.
خانه‌ای آتش بگیرد که پیرش سربزیر است.

کمین ویشه، شه آهورِ نخوانه؟

کمین راخنه، دریورِ نخوانه؟

ته بوردی تاریک شو؛ سو، ندارنه

کمین پاپلی، شه سورِ نخوانه؟

kəmin višə šə āhu rə nəxānə?

kəmin raxənə dəryu rə nəxānə?

tə burdi tārikə – šu su nədārənə

kəmin pāpəli šə su rə nəxānə?

کدام بیشه خواهان آهوی خودش نیست؟

کدام رودخانه دریا را دوست ندارد؟

تو که رفتی شب تاریک من سویی ندارد

کدام پروانه علاقه مند به روشنائی نیست؟

تبرستان
www.tabarestan.info

مِرِ بسوزنی زِغال هاگردی
زینِ سوارِ، اسبِ نال هاگردی
هرسّا سور دار بیمه شه وسه
مه راسّ قامتِ ته «دال» هاگردی

mərð basuzeni zəqāl hākərđi
zind – sðvərrə asbð – nāl hākərđi
hərssā surð – dār bimð še vðsse
me rāssð qāmətð tð dāl hākərđi

مرا سوزاندی و زغال کردی.
بالای زین اسب بودم مرا تا نعل اسب
پایین کشیدی (خوار و ذلیل کردی).
مانند درخت سرو ایستاده بودم.
قامت راست مرا شبیه «د» کردی.

لیسک

لیسک^۱ برو کچیک بوویم دواره

lisðk bðru kðčik bavvim dðvārð

برو اتا پریک بوویم دواره

bðru attā pðrik bavvim dðvārð

«برو تهره او هادم - آ، جو هادم

bðru tðrð ou hādem - ā ju hādem

ته ره فلقل، ته ره نمک او هادم»

tðrð fðl - fðl tðrð nðmðk - u hādem

۱- حلزون: در میان کودکان روستایی مازندرانی بازی ساده‌ای وجود دارد که با تکرار شعری «او دمبه جو دمبه فلقل نمک او دمبه شه هرد شاخ در بیار» شاخ‌های حلزون و نیمی از بدنش از صدف بیرون می‌آید.

لیسک برو تسّه بلبل دکارم

lisk b̄ru tesse b̄l - b̄l d̄kār̄m

بهار راخنه رِ پِل دکارم

b̄hāre rax̄n̄d̄ r̄d̄ p̄l d̄kār̄m

برو آسمون اُور تو هادیم

b̄ru ās̄mune avr̄d̄ tu hād̄im

اتی شه خسته تن، کم کم سوهادیم

ati š̄d̄ xass̄d̄ - tan kam - kam su hād̄im

بهار بمو وکِ خور نیامو

b̄hār̄ b̄mu vake xav̄d̄r̄ niamu

ونه خونش ونه چمر نیامو

v̄d̄ne xund̄š̄ v̄d̄ne ċ̄dm̄d̄r̄ niamu

سیو اور، کو ته، پرپر وارش؟

siu av̄d̄r̄ ku te p̄d̄r̄ - p̄d̄r̄d̄ vār̄d̄š̄

ویشه رِ گو دونه پیر گالش

viš̄d̄ r̄d̄ gu dav̄d̄nne p̄ir̄d̄ - gāl̄d̄š̄

- لیسک دریو ر بی نمک نخوامبه
lisðk dðryu rð bi nðmðk nexāmbbð
- ماهی ر لاغر چنک نخوامبه
māhi rð lāqðrð ċðnðk nexāmbbð
- لیسک ویشه ر پر عرعر نخوامبه
lisðk višð rð pðr ar - ar nexāmbbð
- بهار چلچلا بی پر نخوامبه
bðhāre ċðl - ċðlā bipar nexāmbbð
- بهار چلچلا پت بی امسال
bðhāre ċðl - ċðlā pet baei am̄sal
- نیامی چاج بن نزوئی بال بال
niami ċājð - bðn nazzuei bāl - bāl
- کلوم ته امس ماک نویمه
kðlum te ammsð makkð navimmð
- کلی، ته کرک - آ، سی ساک نویمه
kðli te kðrk - ā sisākk navimmð

لاری تلاء، ته خونش چتی بیّه

lāri - t̄lā te xund̄s c̄ōti bayȳð

ته غیرت - آ، ته مجش چتی بیّه

te qyr̄d̄tā te m̄d̄j̄ð̄s c̄ōti bayȳð

بنه زیر اناز - آ، اور امه لا

b̄ðn̄ð zir̄ðnnāz - ā av̄ðr am̄ð lā

دماون کوئه جا، چه ننه وا

d̄ðmāvann̄ð - kuð jā c̄e nenn̄ð vā

شه سر عاروس تور داشتی دماون

š̄e sar ārus̄ð - tur dā̄sti d̄ðmāvan

شه دوش گیسه ر بور داشتی دماون

š̄e duš̄ gis̄ð r̄ð bur dā̄sti d̄ðmāvan

غم دیروز، غم فردا خرمبی

qame diruz qame f̄rdā x̄r̄ðmbi

غم کوه - آ، غم صحرا خرمبی

qame kuh - ā qame sahrā x̄r̄ðmbi

- فکِ دار چله، تور دستّه بیّه
fekð - dāre çələ tur - dassð bayyð
- غم پیری، غم عصا خرمبی
qame piri qame asā xðrðmbi
- غم بینج کر - آ، شو نوونه روز
qame binjðkar - ā šu navunð ruz
- غم خالی کمل، لیفا خرمبی
qame xāli kamðl lifā xðrðmbi
- اتی دیتار چارتا نویمی
ati dēde - tā rð çārtā navimmi
- غم ضرب - آ، جمع - آ، منها خرمبی
qame zarb - ā jam - ā menhā xðrðmbi
- اتی ر تسک، اتی ر جول گیرمبی
ati rð task ati rð jul girðmbi
- غم تسک - آ جول دنیا خرمبی
qame task - ā jule dðnyā xðrðmbi

لیسک برو کچیک بوویم دواره

lisðk bðru kðçik bavvim dðvārð

برو اتا پریک بوویم دواره

bru attā pðrik bavvim dðvārð

«برو ته ره او هادم - آ، جو هادم

(bðru tðrð u hādðm - ā ju hādðm

ته ره فلفل ته ره نمک او هادم»

tðrð fðlfðl tðrð nðmðk - u hādðm)

◆ حلزون بیا دوباره کوچک بشویم/ بیا خیلی کوچک بشویم

دوباره

◆ «بیا بهات آب بدهم، جو بدهم/ بیا به تو فلفل و آب نمک

بدهم»

◆ حلزون بیا برایت بلبل بیاورم/ پلی بسازم میان رودخانه

تا از آن عبور کنی در فصل بهار

◆ بیا کمی ابرهای آسمان را تاب بدهیم/ تن‌های خسته‌ی مان
را کمی نور آفتاب بدهیم

◆ بهار آمد ولی از قورباغه‌ها خبری نیست/ از سر و صدا و
آوازش در شالیزار هم ...

◆ ابر سیاه، کجا رفت باران‌های فراوانت؟/ تا گاودار پیر
گاوازش را در جنگل سبز به چرا ببرد؟

◆ حلزون، دریا را بدون نمک نمی‌خواهم/ ماهی را لاغر اندام
نمی‌خواهم

◆ حلزون، جنگل را پر از درخت عَرَعَر نمی‌خواهم/ و
پرستوی بهاری را بدون پر نمی‌خواهم

◆ پرستوی بهاری چشمانت چپ شده امسال؟/ نیامدی زیر
شیروانی بال بال بزنی

◆ طویله، آغوز گاو تو را نمی بینی / مرغدانی، مرغها و مرغهای شاخ دارت را نمی بینم

◆ خروس لاری، آوازت کجا رفت؟ / آن غیرت و راه رفتنت در میان مرغها چه شد؟

◆ زمین زیرانداز، ابر روانداز ما / چرا از کوه دماوند باد خنک نمی آید

◆ روی سرت تور عروس داشتی دماوند / روی دوش هایت گیسوهای بور داشتی دماوند

◆ غم دیروز و فردا را می خوریم / غم کوه و صحرا را می خوریم

◆ شاخه‌ی درخت بید دسته‌ی تبر شد / غم پیری و غم عصای پیری را می خوریم

◆ غم شالی کار که شب او روز نمی شود / غم بی پولی و نداری او

◆ بعضی وقتها دو ضربدر دو را چهار تا نمی بینم / غم ضرب و جمع و منها را می خوریم

◆ بعضی چیزها را آسان و بعضی چیزها را سخت می گیریم / غم راحتی ها و دشواری های روزگار را می خوریم

◆ حلزون بیا کوچک بشویم دوباره / بیا خیلی کوچک بشویم دوباره

◆ «بیا به ات آب بدهم، جو بدهم / بیا به تو فلفل و آب و نمک بدهم».

تبرستان

www.tabarestan.info

زلفین بزّه دل

مه زلفین بزّه دل رِ وا هاگردی

me zɒlfɪn bazzɒ dɒl rɒ vā hākɒrdi

یتّا کومای ونگ وا هاگردی

yɒttā kumāye vangɒ vā hākɒrdi

پِتک پِتک زومه شه راسته را رِ

petɒk - petɒk zumɒ še rāsɒ rā rɒ

مره ورف روز تیکا هاگردی

mɒrɒ varfɒ ruze tikā hākɒrdi

ته نارنج تلی، مه دل هلی 'یه

tɒ nārɒnjɒ tali me dɒl haliyɒ

تلی بخرده دل چ کا هاگردی

tali baxɒrdɒ dɒl jɒ kā hākɒrdi

چپۆنی کردمه چپۆنی خونش

čappuni kərdəmə čappuni xundš

إسا خونش خون لایلا هاگردی

əsa xundš xune laylā hakərdi

ته مه چاچ بن پلور چویی

tə me čačə bəne palvərdə čuei

میر بهار چلچلا هاگردی

mərdə bəhāre čəl - čəlā həkərdi

◆◆◆

◆ دل قفل زدهی مرا باز کردی / با کوبه‌ای صدای دلم را

درآوردی

◆ پاورچین پاورچین راه می‌رفتم / توکای روز برفی‌ام

کردی

◆ تو تیغ نارنجی و دل من آلوچه / با دل زخمی من بازی

کردی

◆ چوپانی می‌کردم و آواز می‌خواندم / حالا آوازه‌خوان

«لیلا» یم کردی

◆ تو چوب زیر سقفم هستی / و من پرستوی بهاری تو

ته بوردی

هوا مشت ستاره بیّه امشو
həvā maštə sətārə bayyəd amšu
ته بوردی «ما» بیامو دیّه امشو
tə burdi mā biamu dayyəd amšu
ته بوردن بوردن جا خسته بیمه
te burdən burdəne jā xassəd bayməd
ول تکی چاقو، کِل دسه بیمه
valəd - təkəd - čāqu kəl - dassəd bayməd
ته بوردی آسمون ر پشت هاکنه
tə burdi āsəmun rə pəšt həkənnəd
السکین ر بینه بالشت هاکنه
əlaskin rə baynəd bāləšt həkənnəd

ته بوردی بمه را ر گم بکنه

tə burdi bəmə rā rə gum bəkənə

شه چاچ چلچلا ر گم بکنه

še čāje čəl - čəlā rə gum bəkənə

ته بوردی دملوس بزۆ مه دل ر

tə burdi damlūs bazzu me dəl rə

چش هسلی سر هیته تخت پل ر

čəše hasli sar hāytə taxtə - pəl rə

ته بوردی مه گاله سر جا تش هایته

tə burdi me gāle - sar - jā taš hāytə

خدا دونه مه هستکا تش هایته

xədə dunəd me həssəkā taš hāytə

ته بوردی زلف شه بیته هوا ر

tə burdi zəlfə - še baytə həvā rə

بوارسّه، نشا، مه ونگ وار

bəvārəssə nəšā me vāngə - vā rə

ته بوردی پیت دار ریشه بیمه

tə burdi pitə - dāre rišə baymə

زمسون ورف روز ویشه بیمه

zəməssun varf - druze višə baymə

ته بوردی لینگلو هاکنه دل ر

tə burdi linglə həkənə dəl rə

بتا شیمه چلو هاکنه دل ر

bətāšimə člə həkənə dəl rə

◆ هوا پر از ستاره شد امشب/ تو که رفتی ماه به جای آمد
◆ از رفتن رفتن هایت خسته شدم/ مانند چاقویی کج و
دسته کوتاه (بی مصرف)

◆ تو رفتی به آسمان پشت/ و آرنجم را بالشت کردم
◆ تو رفتی راه شناخته شده را گم کردم/ و پرستوی
پارسالی را نیز

◆ تو رفتی انگار مار سمی قلبم را نیش زد/ و آنقدر گریه
کردم که اشکهایم تا پل کوچک چوبی رودخانه بالا آمد
◆ تو رفتی خانه‌ی روستایی من آتش گرفت/ خدا می‌داند
استخوانهایم همچنین

◆ تو رفتی باران نرم باریدن گرفت/ بارید و به فریادهای من
توجه نکرد

◆ تو رفتی ریشه پوسیده‌ی درخت شدم / و روز برفی
بیشه‌های زمستان
◆ تو رفتی دلم را لگدمال کردم / و آنقدر تراشیدم تا به چاه
تبدیل شد.

درخت^۱ نماد زندگی و نعمت خداوند است و از سویی نماد عیسوی است .

درخت و صلیب از رهگذر افسانه ای قرون وسطائی به هم پیوند می خورند زیرا چوب درخت دانش برای ساختن صلیب به کار رفته و عیسی (ع) به آن وسیله گناه نخستین را بخشید.

درخت همچنین نشانه ی بکرزائی مریم عذراست.

انجیل متی

^۱ - گوهران « فصلنامه تخصصی شعر » شماره اول ص ۱۲۶ .

تبرستان
www.tabarestan.info

هره دار

هره دار مه سینه غم دارنه برار

harð - dār me sinð qam dārnd bðrār

مازرون ویشه ر کم دارنه برار

māzðrun višð rð kam dārnd bðrār

هره دار کتو بئی، سَپِل بئی

harð - dār kannu baei sapðl baei

مازرون دشمن سّ پل بئی

māzðrune dðšmðnesse pðl baei

عَرَعَرِ لینگِ فلکِ کتئی نکن

ar - are lingð falðk kðnni nakðn

هره دار فکر چنکِ کتئی نکن

harð - dār fekre çðndk kðnni nakðn

امه این دروا سرِ مشت ازار
ame/in/dar - vā sare/maštð/ðzār

کچّه ما بیه و قشَنیک نِفار

kðččð - mā bie ve qašnike nðfār

لِت لَتکای صِناور تِه تلی

latð - lðtkāyð sðnāvar tðtðli

امه رَاخنه لوی مشت هلی

ame rāxðnð - luye maštð hali

قور سر، مردهی هاچین بهیّه

qavrð - sar mðrdðyð hāččin bahiyð

پشت سر، تِه وسّه نفرین بهیّه

pðštð - sar te vðsse nafrin bahiyð

هره داز تِه داز - آ، تِه ارّه ماتور

harð - dār te dāz - ā te arrð - mātur

بتاشیه جِنگل نور - آکجور

bðtāšie jðngðle nur - ā kðjur

مازرون بیّه اسا کویر لوت

māzδrun bayyδ δsā kavire lut

دماونّ کو هرستّا به قنوت

dδmāvannδ - ku hδrδssā bδ qδnut

مازرون دشت کویر بیّه برار

māzδrun dašte - kavir bayyδ bδrār

مازرونی سر به زیر بیه برار

māzδruni sar - bδ - zir bayyδ bδrār

فردا که شاعری از دیار توس

fδrdā ke šāeri az diāre tus

بوینه بنّ په ر تا کندلوس

bavinδ bannδpe rδ tā kandδlus

چشی بوّ مازرون شرح حال

čδši bavve māzδrone šarhδ - hāl

کنه جا هاکنه این درد سؤال

kδne jā hākδne in dardδ suāl

چتی تعریف صناور هاکنه

čđti tarife sđnāvar hākđne

كلو - آ، ممرز - آ، عرعر هاكنه

kđlu - ā mamrez - ā ar - ar hākđne

مازون سبز طلا داشته برار

māzđrun sabzđ tđlā dāšđđ bđrār

موزی - آ، مرس - آ، اوجا داشته برار

muzi - ā mđrs - ā oujā dāšđđ bđrār

هره دار، گناه قشنيك چشميه

harđ - dār gnāhe qašnik čđšie

گناه سرخ دل - آ، زيك چشميه

gđnāhe/sđrxđ - dđl - ā/zik/čđšie

خسني فردا و پيرار بوين

xđsđni fđrdā - vo pirā rđ bavin

هسلي وليك - آ، افرا ر بوين

haslie valik - ā đfrā rđ bavin

جنگل روسیه کورسّمه من

jṅgḍle rusie kurḍssmḍ mḍn

صادرات ویشه تونسّمه من

sāḍḍrāte viṣḍ tunḍssḍmḍ mḍn

چوب نرّاد، منه ویشه نوونه

čube narrād mḍne viṣḍ navunḍ

منه فرهادسّ تیشه نوونه

mḍne farhāḍḍsse tiṣḍ navunḍ

منه شیرین منه لیلی مازرون

mḍne širin mḍne layli māzḍrun

منه دل هسته ونسّه غرق خون

mḍne dḍl hassḍ vḍnesse qarqe xun

هره دار، مه سینه غم دارنه برار

harḍ - dār me sinḍ qam dārḍnḍ bḍrār

مازرون ویشه رِ کم دارنه برار

māzḍrun viṣḍ rḍ kam dārḍnḍ bḍrār

◆ ارّه دار، برادر سینه‌ام غصه دارد/ برادر، مازندران جنگل
را کم دارد

◆ ارّه دار، زالو شدی، کنه شدی/ برای دشمن مازندران پل
شدی

◆ پای درخت عرعر را فلک می‌کنی نکن/ و فکر شکمت
هستی، نباش

◆ درخت آزاد دم در خانه‌ی ما/ که شهریور ماه کلاغ روی
آن لانه می‌ساخت

◆ درخت صنوبر و ته‌تلی باغ ما/ و درخت آلوچه‌ی کنار
رودخانه باغ

◆ چوب مرده‌ی قبرستان شد/ و نفرین پشت سرت

◆ اره‌دار داس و ارّه‌موتور تو/ تراشید جنگل نور و کجور را

◆ مازندران به کویر لوت تبدیل شد/ دماوند از خدا طلب
کمک کرد

◆ مازندران به دشت‌کویر تبدیل شد/ و مازندرانی سربرزیر شد

- ◆ فردا که شاعری از منطقه توس (فردوسی) / گذرش به بندپی تا کندلوس بیافتد
- ◆ از شرح و حال مازندران چه بنویسد؟ / از چه کسی این درد را سؤال کند
- ◆ چگونه تعریف درخت صنوبر بکند؟ / از درخت کلو و ممرز و عرعر بگوید؟
- ◆ مازندران، طلای سبز داشت برادر / درخت موزی و راش و اوجا داشت
- ◆ اره دار، گناه کلاغ چیست / گناه سینه سرخ و صلصل چیست
- ◆ در عالم خواب به آن دنیا فکر کن / گریه درختان ولیک و افرا را ببین
- ◆ جنگل روسیه را می خواستم چکار / صادرات چوب برای ما میسر بود
- ◆ چوب نرّاد جنگل من نمی شود / برای من فرهاد تیشه نمی شود
- ◆ شیرین من، لیلی من، مازندران / که دلم برایش غرق خونه
- ◆ اره دار برادر، دلم پر از غصه است / برادر مازندران جنگل را کم دارد.

تبرستان
www.tabarestan.info

ببو

پئیز پنجاه - آ - نو، رنونیم

paize pənjā - ā - nu rə navinəm

ونه روز - آ، ونه شو ر نونیم

vəne ruzā vane šu rə navinəm

پئیز پنجاه - آنو، نس بیامو

paize pənjā - ā - nu nas biamu

کسون ویشارهاوین، ناکس بیامو

kasun višār hāvin nākas biamu

عراقی بزوامه مرز گروان
arāqi bazzu amē marzə gərvāz
خش قول - آ فل نیه امه ور هماز
xaš qaul - a fəl nayyə amē var həmmāz
اتی ورگ دکته سومار ویشه
ati vərg dakətə sumāre višə
ببو منقزی پنجاه - آ شیشه
babu monqaziye/pənjāhā/šišə
بلوچ - آ، ترکمون - آ، فارس شیراز
baluĉ ā tərkmun ā fārsē širāz
رفق بینه تموم کوتر - آ، باز
rafeq baynə təmmume kutər ā/bāz
اتی شهید، اتی، آزاده بینه
ati šahid ati āzādə baynə
مارون چشم انتظار جاده بینه
mārun ĉəšməntəzāre jādə baynə

تابوت بیاردنه یټا تریلی

tābut biārdəndə yttā tōryli

تموم خاک ایران بیه لیلی

təmmume xāke irān byyð leyli

هويزه، موسیان، سردشت - آ، بانه

hurvzð musīān sardašt - ā bānd

گتمی این تا دار اون دارّ خوانه

gətdəmi intā dār oun dārrð xānd

گتمی این تا دار اون دارّ خوانه

gətdəmi intā dār oun darrð xānd

ببو زلف کلانازدارّ خوانه

babu zðlfð kəlā nāzdārrð xānd

اتی شو روز بیا افتاب شیه مار

ati šu ruz biā ðftāb šið mār

قناری دارِ بالا کرده قارقار

qənrāri dāre bālā kərdð gār - gār

خَوِرِ بِيَارِ دَنَهْ اَز قَصْرِ شِيرِيَن
xavər biār dōnd az qasre – širin
بَبُو شَهِيدِ بِيَّهْ بَا تَرْكَشِ مِيَن
babu šahid baye bā tarkōše min
اَتِي، بِي دَس - آ لِيَنگ، بِي سَر بَمُونَه
ati bi dass – ā – ling bi sar bōmund
اَتِي، بَشَكْسَه بَالِ بِي پَر بَمُونَه
ati bōškōssō – bāl bi par bōmund
دُونَه رَهپَا جِيَن دُونَه پَا جَا
dund rō hōpājn dund – pājō jā
تَابُوتِ بَسَا زِيَن سُوَر - آ، كَا جَا
tābuttō bōsāzin sur – ā kājō jā
بَوِيَن سِيُو دِپُوشَه كَبَلِي سَا بَجَان
bavvin siu dapuše kabli sājān
گَلَابِ بِيَرَه بَزَنَه پِيَر نَن جَا
gālāb bayre bazōne peiō nan – jān

لَحَد بیره بِلِ بيوئه مار

labaddə bayre beLe babue mār

مه باخته پسر که وونه ویشار؟

me baxətdə pəsdər ke vound višār

ننا، بوار، ته هسلی سِل بهووه

nenā bəvār te hasli sel bahuve

اوپلی بیه دشمنِ ال بهووه

ou – pəli biye dəšmən el bahuve

لَحَد بیره بِلِ قرونِ عمو

lahaddə bayre bele qərvoun – amu

بیویه ونه دتا چش سو

babu biyəd vəne detā cəḏše su

شو چه بلن - آ، روز کتا بهیه؟

šu ce bəldənnā ruz kətā bahiyəd?

تمام شو شب یلدا بهیه

təməme šu šabe yaldā bahiyəd

تموم محله ر شه دوس هاکنین

təməme mahlə rə še dus həkənin

ببوئه نومزه ر عاروس هاکنین

babuye numzə rə ārus həkənin

دونه ر بشورین دونه شور جا

dunə rə bašurin dunəšure jā

عاروس بیارین اسبه تور جا

ārusšə biārin əsbe ture jā

سومار، شیرین، ببو، فرهاد بهیه

sumār širin babu farhād bahiyə

کمین حله خنه داماد بهیه؟

kəmin həjlə – xənə dāmād bahiyə?

پئیز پنجاه - آ نور نوینم

pai'ze pənjā – ā – nu rə navinəm

ونه روز - ونه شور نوینم

vəne ruz – ā vəne šu rə navinəm

◆ نمی خواهم پاییز پنجاه و نه برایم یادآوری شود/ نه
روزش و نه شبش

◆ پاییز پنجاه و نه نحس آمد/ دوستان بیدار شوید ناکس
آمد

◆ عراقی به مرز ما تجاوز کرد/ همسایه‌ی خوبی برای ما نبود
◆ تعدادی گرگ در جنگل سومار دیده شد/ «بیو» منقضی
پنجاه^۱ و شیشه

◆ سربازانی از بلوچستان، ترکمن صحرا و فارس/ تمام
کبوتر با باز رفیق شدند

◆ تعدادی شهید و تعدادی اسیر شدند/ مادران کنار جاده
چشم انتظاری می کنند

◆ تریلی تریلی تابوت آوردند/ تمام خاک ایران مانند لیلی شدند
◆ هویزه، موسیان سردشت - آ، بانه/ می‌گفتیم این درخت،
آن درخت را دوست دارد

◆ می‌گفتیم این درخت اون درخت را دوست دارد/ بیو هم
نامزدش «نازدار» را دوست دارد

◆ شب‌ها روز می شد و روزها شب/ قناری بالای درخت
قارقار می‌کرد

◆ از قصر شیرین خبر آوردند/ «بیو» بر اثر ترکش مین شهید شد

- ◆ بعضی‌ها بدون دست و پا و سر آمدند/ بعضی‌ها با بالی شکسته و بدون پر
- ◆ برنج را پاک کنید با دونه پاج^۱/ تابوت را بسازید با سرو و کاج
- ◆ به کربلایی «سابجان» بگویید سیاه بیوشد/ روی تابوت گلاب بپاشد این مادر بزرگ پیر
- ◆ به مادرش بگویید لحد را روی قبر بگذارد/ پسر خوابیده‌ی من کی بیدار می‌شود؟
- ◆ مادر، گریه کن اشک‌هایت سیل شود/ سیلاب‌ها دشمن را سر عقل بیاورد
- ◆ به عمویش «قربان» بگوید لحد را روی قبر بگذارد/ «ببو» برای او مانند نور چشمانش بود
- ◆ چرا اینقدر شب بلند و روز کوتاه شد/ تمام شب تبدیل به شب یلدا شد
- ◆ با تمام اهل محل دوست شوید و آن‌ها را دعوت کنید/ نامزد «ببو» را عروس کنید
- ◆ برنج را با «دونه شور» بشورید^۲/ عروس را با تور سفید بیاورید
- ◆ «سومار»، شیرین، «ببو»، فرهاد، شد/ کدامین حجله داماد شد
- ◆ نمی‌خواهم پاییز پنجاه و نه را بینم/ نه روز را، نه شبش را

۲- به سینی گرد چوبی می‌گویند که با آن برنج پاک می‌کردند.

۱- ظرفی چوبی، که داخل آن برنج می‌شستند.

مرز

من - آ، تنه میون داشته اتا مرز

mðn - ā tðne miun dāstð attā marz

نازک بیا، کتا، بیه لتکا مرز

nāzðk bi - ā kðtā biyð lðtkāmarz

شه ور دچی وره کلفت هاگردی

še var daçi vðrð kðlðft hākðrdi

ونه سرفک^۱ دکاشتی بیّه پا مرز

vðne sar fek dðkāsti bayyð pāmārz

ته ور افتاب سو مه ورمیایی

te var ðftābð - su me var miyāie

من - آ، ته آسمون اون چلچلا^۲ مرز

mðnā te āsðmun oun çðl - çðlā marz

۱- در میان کشاورزان شالی کار رسم بر این است که روی مرز زمین خود، جهت نشانه هرچند متر، یک عدد شاخه‌ی درخت بید می‌کارند.

۲- معمولا در هوای ابری بهار، پرستوها در ارتفاع پایین پرواز می‌کنند(نوید باران است).

دیروز- آ، امروز - آ، فردا - آ، پیرا

diruz - ā amruz - ā fōrdā - ā pirā

تموم سال - آ ما، بیّه اسا مرز

tōmume sāl - mā bayyō dsā marz

خدا ر سنگ - آ چو سفال هاگردی

xddā rō sang - ā ču sōfal hākōrdi

میون مه خدا، ته ناخدا مرز

miune me xddā te nā - xddā marz

پییز وانه دشت - آ صحرا جا

pa'izō - vā enō dašt - ā sahrā jā

منه چش تا کنار گنه صحرا مرز

mōne čōš tā kōnār kōnnō sahrā marz

«شنگول- آ، منگول - آ، حبهی انگور»

šangul - ā mangul - ā habbōye angur

مره قصه‌ی ورگ ناقلای مرز

mōrō qōssōye vōrge nāqōlā marz

من، «آ»ی باکلا، تو «ر» روباه

mōn āye bā kōlā tu reye rubāh

من - آ، تنه میون اتا کلامرز

mōn - ā tōne miun attā kōlā marz

نیرستان
www.tabarestan.info

◆ میان من و تو مرزی وجود داشت/ نازک بود و کوتاه

◆ سمت خودت ضخیم کردی آن مرز را/ روی آن درخت

بید کاشتی و روی آن راه می‌رفتی

◆ آسمان سمت تو صاف و سمت من ابری/ میان آسمان من

و تو آن پرستو مرز

◆ دیروز، امروز، فردا، پس فردا/ تمام سال و ماه بین ما شد

مرز

◆ خدا را برای خودت تا اندازه سنگ و چوب پایین آوردی/

میان خدای من و ناخدای تو مرزی است

◆ باد پاییزی می‌آید از دشت و صحرا/ چشمانم تا کار

می‌کند صحرا پر از مرز است

◆ «شنگول - آ، منگو - آ، حبه‌ی انگور» / مرا داستان آن گرگ

ناقلا مرز

◆ من «آ» با کلاه هستم و تو «ر» روباه/ میان من و تو یک

عدد کلاه مرز

جور و نا جور

خدایا من تنه درخنه‌ی دور

xəddāyā mən tənə dar – xəndəye dur

ناجورّ جور هاگردی، جورّ ناجور

nājurrə jur həkərđi jurrə nājur

مغز پر هدایی - آ، د تا چش

maqəzzə par hədəiyā detā čəš

چتی بیّه شو پرپری بیّه کور

čəti bayyə šu – par – pari bayyə kur

اتّا پس - آ، اتّا پشت کوهیه

attā pas – ā attā pəšte kuhiyə

اتّا ر فارس هاگردی اتّا ر لور

attā rə fārs həkərđi attā re lur

اٲا افتاب - آ، اٲا کنگ سو کر

attā ɔftābā attā kɔngɔ - su - kar

اٲا خشبخت - آ، اٲا زنه در گور

attā xɔšbaxtā attā zɔnɔ dar gur

منه ساآلِ بالا بنوشتی

mɔne saāle bālā bandvɔšti

بومه بینج قوشه یا پییز چور؟

bumɔ binjɔ - qušɔ yā pai'zɔ - čur

اٲا «عیسا» بیّه اٲا «زرتشت»

attā ((Eissā)) bayyɔ attā ((zartošt))

اٲا «موسی» بیّه در وادی «طور»

attā ((Musā)) bayyɔ dar vādiye ((tur))

اٲا رتش زنه خاکه بونه

attā rɔ taš zandɔnɔ xākɔ bund

اٲا ر شورنه با سدر - آ، کافور

attā rɔ šurɔnɔ bā sedr - ā - kafur

«چه خش بوته خطا نشیبه بر کار»^۱

کار»^۱

((če xəš bautə xətā našiyə bar kār))

خدایا من تنه درخنه‌ی دور

xəddāyā mən tənə dar – xəndəye dur

تبرستان
www.tabarestan.info

◇◇◇

◆ خداوندا، قربان حقانیت تو / جور و ناجور را کنار هم چه

زیبا قرار دادی

◆ به مگس پر دادی و چشم / مشیت الهی در این بود که

خفاش کور باشد

◆ یکی از پشت کوه می‌آید یکی از پس کوه / یکی را «فارس»

آفریدی یکی را «لر»

◆ هم آفتاب را آفریدی، هم کرم شب تاب را / بعضی‌ها پُر

نورند و بعضی کم نور

◆ روی پیشانی‌ام نوشتی / آیا خوشه برنج می‌شوم یا علف

هرز پاییز

- ◆ یکی حضرت عیسا شد و یکی زرتشت / یکی حضرت موسی شد در وادی طور
- ◆ بعضی را بعد از مرگ آتش می زنند / بعضی ها را می شویند با سدر و کافور
- ◆ چه زیبا گفت خطایی بر کار صورت نگرفته / خداوندا، قربان حقانیت تو

هره ۵ ار ۱۲۱

تبرستان

www.tabarestan.info

واژه نامه

تبرستان

www.tabarestan.info

الف		
انگور	angir	انگیر
ایا اyyā (پرنده‌ای است)		
السکین	ḏlaskin	آرنج
ازار	ḏzār	آزاد (نوعی درخت)
افرا	ḏfrā	نوعی درخت
اوجا	uja	نوعی درخت
ایشش	ḏšḏš	نگاه
امس	ammḏs	غلیظ
ارمون	armun	آرزو
اعید	a'id	عید
ال	el	اهل - رام - عاقل
امیری	amiri	نوعی آواز مازندرانی
اسب نال	asbḏ - nāl	نعل اسب
اتا	attā	یکی
امیر	amir	منظور امیرپازواری (شاعر مازندرانی)
استاره	ḏssārḏ	ستاره
اورنج	ourḏnj	نوعی ماهی
اوشم	uššḏm	کرم ابریشم
اوپلی	oupḏli	سیلاب
او	ou	آب

ب		
بلن	bələn	بلند
بی‌مز	bi - məz	بی‌مزد
بدوچی	baduji	بدوزی
بیّه	bayyə	شد
باگله	bākkəle	باقلا
بچا	bəčā	سرد
بیّمه	baymə	شدم
بینج‌کر	binje - kar	شالی‌کار
بینج‌قوشه	binjə - qušə	خوشه‌ی شالی
بوین	bavin	بین
بنو	bənu	گاوانر
بی	bi	بیایی
بروته	barutə	فروخت
بومه	bumə	می‌شوم
برستی	barəssi	رسیده - پخته
بنه	bənə	زمین
بشکسه	bəškəssə	شکست
بوویم	bavvim	باشیم
بمو	bəmu	آمد
بوردی	burdi	رفتی

بیمه	bimð	بودم
پ		
پلور	palvðr	تیرچوبی
پشترو	pðstð - ru	پشتورو
پسرزن	pðsðr - zan	عروس (همسر پسر)
پلی کمه	pðli kðmmð	جا به جا می کنم
پر پر	pðr - pðr	بسیار فراوان
پت	pet	چشمی که چپ باشد
پیرا	pirā	پس فردا
پاپلی	pāpðli	پروانه
پشته	pðstð	زیاد- انبوه
پچیم	paččim	پرچین
پلا	pðlā	پلو
پاپلی	pāpðli	پروانه
پر	per	پدر
پتک پتک	petðk - petðk	آهسته راه رفتن
پریک	pðrik	کم- اندک
پئیز	pa'iz	پاییز
پامرز	pā - marz	مرزی که روی آن راه می روند
قدری کلفت تراز لتکا مرز		

ت		
تا	tā	نخ
توم	tum	تمام
ته وسه	tevδsse	برای تو
تومه	tummδ	می توانم
تل	tal	تلخ
تیرار	tirār	درخت توت
تتی	tδti	شکوفه
تلی	tali	تیغ، تلخی
تش و ش	taše - vaše	اضطراب-دلهره
ته تلی	tδtδli	نام درختی است
ترکمون	tδrkδmun	ترکمن
تاریک شو	tārikδ - šu	شب تاریک
تسه	tesse	برای تو
تو	tu	تب
تیم	tim	تخم-بذر
تناری	tδnāri	تنهایی
تلا	tδlā	خروس
تریب	terib	نوعی کودشیمیایی

تاَش	tāš	اندازه
ج		
جوش بزه دیم		
juš - bazzḍ - dim		جوش‌های بلوغ روی صورت
جین‌کا	jinnḍkā	گوساله نر
جول	jul	عمیق
جَنَم	jannḍm	جهنم-دوزخ
چ		
چاگه‌سر	čakkḍ - sar	
لب ساحل-لب رودخانه		
چکو	čaku	شالی‌پوک
چپون	čappun	چوپان
چاربی‌دار	čār - bidār	
چاروادار(کسانی که با اسب و الاغ باربری می‌کردند)		
چتی‌بیّه	čḍtibayyḍ	چه‌شد
چله	čḍlḍ	شاخه
چمر	čḍmḍr	صدا
چنک	čḍnḍk	شکم
چله شو	čḍllḍ - šu	شب‌یلدا
چپا	čḍpā	دانه‌های ریز برنج

چونه	cunnd	چه می‌داند
چور	cur	نوعی علف هرز
خ		
خله	xale	خیلی
خشالی	xšāli	خوشحالی
خِلال	xlāl	کیسه‌ی شالی، خلال هندان
خِذ	xɔd	خود
خون ننه	xun - nɔnd	هندوانه
خایه	xāyɔ	بیضه - تخم
خونش خون	xundš - xun	آواز خوان
خَوِر	xavɔr	خبر
خرده‌مار	xurdɔ - mār	نامادری
خواسی	xāssi	می‌خواستی
خالینگه	xālingɔ	نشانه
خرد-آخراک	xɔrd - ā - xɔrāk	
خورد و خوراک		
خَنَه	xannɔ	خنده
خِرِش	xɔrɔš	خورشت
خرمه	xɔrmɔ	می‌خورم
خِنه	xɔnd	خانه
خونش	xundš	آواز-سرود

خسه تن <i>xassə - tan</i> تن خسته		
خوانه <i>xānə</i> می‌خواهد، دوست دارد		
۵		
دار	<i>dār</i>	درخت
دونه	<i>donə</i>	دانه‌ی برنج
دونا	<i>dunā</i>	دانا
دونه شور <i>donə - šur</i> ظرف چوبی که داخل آن برنج می‌شستند		
دما	<i>demā</i>	ماه طبری برابر است با اردیبهشت
دواره نوج <i>dəvārə - nuj</i> دوباره جوانه زده		
دله پا	<i>dələ - pā</i>	نوعی دوچرخه‌سواری
دس‌چگه <i>das - čakkə</i> کف‌زدن		
دریو	<i>dəryu</i>	دریا
دیفار	<i>difār</i>	دیوار
دکارم	<i>dəkārm</i>	بکارم
داهون‌ولار <i>dāhun - vəlār</i> دهن‌دره		
دونسه <i>dunəssə</i> می‌دانست		
دم درینگه <i>dəm - dāringə</i> دمی که بیرون باشد (کنایه از شیطنت)		

دارگلام	dār - gəlām	برگ درخت
داروگ	dārvag	قورباغه درختی
دس	das	دست
ر		
راخنه- لو	rāxənd - lu	کنار رودخانه
راداری	rā - dāri	منتظر چشم به راه
رفق	rafeq	رفیق
ریکا	rikā	پسر
رادارنه	rā - dārnd	منتظر است چشم به راه است
راخنه	raxənd	رودخانه
روجین	rujin	روزنه‌ای برای روشنایی داخل ساختمان‌ها
راس	rās	راست مستقیم
ز		
زیراناز	zirənnāz	زیرانداز
زلفین	zəlfīn	قفل
زئیل	zammil	زنبیل
زیک	zik	صُلُصُل
(پرنده‌ای است)		
زنا- مه	zənāme	زنم
زون	zəvun	زبان
زنه	zənd	می‌زند

زلفِشه	zɒlfəʃe	نم‌بار (باران اندک که فقط مورا خیس کند)
س		
سیکا	sikā	اردک
سوردار	surð - dār	درخت سرو
سینه سو	siṇð - su	سینه خیز
سوردار	surð - dār	درخت سرو
سی ساک	sisāk	مرغ شاخدار
سجل	səjəl	شناسنامه
سرخ دل	sərxɒdɒl	سینه سرخ (پرنده‌ای است اندازه گنجشک)
سامون	sāmun	مرز، سامان
سپل	sapɒl	کنه، که از خون بدن حیوانات تغذیه می‌کند
سیر پیش	sərpɪʃ	حیات‌جلوی خانه
سالیک	sālik	تور ماهیگیری کوچک
سبزکرم	sabzð - kərm	کرم سبز برگ‌خوار
سیر	ser	سیر
سبزقوا	sabzð - qəvā	پوشش سبز
سبز طلا	sabz - tɒlā	طلای سبز (منظور جنگل)
سما	səmə	رقص
سیو	siyu	سیاه

ساقه‌خوار <i>sāqd - xār</i> کرم ساقه‌خوار
ش
شوسری <i>sari - sū</i> شب هنگام
شوپرپری <i>šuparpari</i> خفاش
شب‌چره <i>šab - čarð</i> شب‌چره
شی‌مار <i>šimār</i> مادرشوهر
شال <i>šāl</i> شغال
شم <i>šam</i> شمع
شفته‌فک <i>šftð - fek</i> بیدمجنون
شیرلواس <i>širð - lðvās</i> لباس خیس
شیرانار <i>šir - ðnār</i> انار شیرین
شیش <i>šiš</i> ترکه
شوپرپری <i>sū - par - pari</i> خفاش
شه <i>še</i> شب‌نم
شونس <i>šuns</i> شانسانقبال
ص
صوачی <i>sðvāhi</i> صبح
صناور <i>sðnāvar</i> نام درختی است
ع
عازا <i>āzzā</i> عزایی
عیدی شو <i>aidi šu</i> شب عید

عرعر arar	نام درختی است
عاروس تور	ārusθ - tur تور عروس
غ	
غرصه	qθrsθ غُصَه غم
غلبال	qalbāl غربال
ف	
فکدار fekθ - dār	درخت بید
فردا-آ-پیرا fīrdā - ā - pīrā	فردا و پس فردا (منظور آخرت)
فرمونی fīrmuni	خرمالو
ق	
قاش قاش qās - qās	شرحہ شرحہ (قاچ قاچ)
قشنیک qašnik	کلاغ زاغی
قور qavr	قبر
قت qθt	زور- قوت
قور سر qavrθ - sar	سر قبر
ک	
کوتر kutar	کبوتر
کلاک kθllāk	موج دریا

کاری kārī رودی است که از شهرستان آمل به بابل جاریست.
کلی kəli قفل
کورسه kurəssə میخواست چه کند
کیجا kijā دختر
کلو kəlu نام درختی است
کلاج جینگ جینگ kəltāj - jing - jing جیرجیرک
کلی kəli لانه ماکیان و پرندگان
گی
کاله gālē گیاهی علفی و خودرو که برای پوشش سقف از آن استفاده می‌شد.
گوی گویی guyi مدفوع گاو
گردن - تو gərdən - tu به حرکت سریع گردن در حالت قهر و عصبانیت گفته می‌شود.
گیسه gisə گیسو
گدبیا gad - babā پدر بزرگ
گلی gali گلو
گالش gālš گاودار، کفش لاستیکی
گو gu گاو
گلام gəlam برگ
گد کومبا gad - kumbā خرمکوب

بزرگ		
گوبنه	gu - bəne	گاوداری
گد	gad	بزرگ
گل حسرت	gəle - hasrət	گل حسرت (اشک)
گتمی	gətdəmi	می گفتیم
گس	ges	گردن
گردن قوش	gərdən - quš	
بیماری که در زمان خوشه دهی اتفاق افتاده و سبب پوکی شالی می شود و به (بلاست خوشه) معروف است		
ل		
لیسک	lisək	حلزون
لُفر	lafər	زمین باتلاقی
لاری تلا	lari - tələ	خروس لاری
لا	lā	روانداز (لحاف)
لینگ	ling	پا
لو	lu	لگد
لینگ - شاب	ling - šāb	گام، قدم
لرژنا	larzənā	می لرزد
لینگ - شص	ling - šas	شصت پا
لَم	lam	بوته های خاردار
لینگ - لو	ling - lu	لگد مال

لچر	lačōr	کثیف
لتکا	lōtkā	جالیز
لیفا lifā چوبی به بلندی دومتر که با آن گاه را روی هم انباشته می کنند.		
م		
مغز	maqōz	مگس
میایی	miyāi	ابری
میز	mōz	مزد
مشت	mašt	پر
مغز	maqōz	مگس
ممرز	mamrez	نام درختی است
موزی	muzi	درخت بلوط
مرس	mōrs	درخت راش
مرام	mōrām	اخلاق، رفتار
مار	mār	مادر
ماک	māk	آغوز (شیر اولیه گاو یا گوسفند)
مجش	mōjōš	راه رفتن
مارون	mārun	مادران
ملاخنه	mōllā - xōnd	مکتب خانه
می	mi	مو
میشکا	miškā	گنجشک

ماه	mā	ما
ماشت چنک سیر (شکم پر)	maštθ - čθnθk	
مرغنه	mθrθqθnθ	تخم مرغ
مادکتی شو شبی مهتابی	mādakθti - šu	
مَر	mar	مار
مرافه	mθrāfe	دعوا، مرافعه
مسّ نشا	massθ - nθsā	آماده‌ی نشا
ن		
نمک او	nθmθk u	آب نمک
نویمه	navimmθ	نمی بینم
نیامو	niamu	نیامد
نخوامبه	nθxāmbθ	نمی خواهم
نرسی	narθssi	نارس - کال
نالش	nālθs	نالش
نوونه	navunθ	نمی شود
نوج	nuj	جوانه
نونه	navenθ	میل ندارم
نپجا	napθjā	دیرپز
نومزه ارزونی - arzun - numzθ جوانی که در سن ازدواج		

نییمی	niyami	نیامدی
نمچنه	naməzənə	راه‌نمی‌رود
و		
وازمَر	vāzmer	نوعی علف‌هرز
واش	vās	علف
ویشار	višār	بیدار
ورف‌روز	varfə - ruz	روزبرفی
وینسَمه	vinəssəmə	می‌دیدم
وک	vak	قورباغه
وائه‌خونش	vā'e - xunəš	آواز باد
ولیک	valik	درخت زالک جنگلی
وشنا	vəšnā	گرسنه
ویتی	vinni	می‌بینی
ورهَماز	varhamāz	همسایه
وچه	vacə	بچه
ورزا	vərzā	ورزا
وارش	vārəš	باران
ورف‌واری	varfe - vāri	مثل برف
ون‌کلی	vannə - kəli	تار عنکبوت
ورگ	vərg	گرگ
ویشه	višə	بیشه، جنگل

وَنَه	vennə	میل دارم
۵		
هسکا	həssəkā	استخوان
هره دار	harə - dār	اره دار، کسی که با اره درخت‌ها را قطع می‌کند.
هرما	harə - mā	مهر ماه
هچی	həcci	هر چی
هیچی	həcci	هیچ چیز
هسلی	hasli	اشک
هاوین	hāvvin	بشوید
هپاجین	həpājin	پاک کنید
هدا	hədā	داد
هلا	həlā	چوبی که برای سربندی منازل از آن استفاده می‌شود.
هاکنه	həkənnə	کردم
هلی	hali	آلوچه (گوجه سبز)
هسلی	hasli	اشک چشم
هماز	həmmāz	شریک

از همین قلم منتشر شد :

- ۱۳۸۱ ۱- اسکناس متقلب نشر روجین
(مجموعه کاریکلماتور)
- ۱۳۸۲ ۲- ماه ، نا ، نن جان نشر شلفین
(مجموعه شعر مازندرانی)
- ۱۳۸۴ ۳- چتر دست و دل باز نشر شلفین
(مجموعه کاریکلماتور)

عسل
صاب کارشده
مزير بي مز کنگلي
دمايه پلن روز

انتشارات شافين

قيمت ، ۲۰۰۰ تومان

شابک : ۹۶۴-۸۷۲۴-۲۲-۹
I.S.B.N:964-8724-22-9